
Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

TEORIJA IN ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČE

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 9. junij 2009

SPLOŠNA MATURA

---

1. moderne groteskne – Veliki briljantni valček – 1985 – Drago Jančar – istega – Ljubljani (SNG Drama) in Mariboru (SNG Drama).
(za dva pravilna odgovora 1 točka)
(3 točke)

2. *Npr.*: naslov drame je navedek naslova Chopinovega valčka, s katerim se dramsko dogajanje sklene; napoveduje ga že kar uvodna didaskalija; ples je, kot pravi Volodja, pomembno in koristno terapevtsko sredstvo, a je tudi dokaz njegove dobrovoljnosti in družabnosti, le plesalo se bo, ko in kot bo on želel ...
(do 2 točki)
(2 točki)

3. a) *Npr.*: gre za prvo, uvodno dramsko situacijo, ki preseneti z dramskim prostorom in obema likoma: zgodovinarja Simona so nasilno zaprli v zavod Svoboda osvobaja (paradoks), sprejme ga paznik in bolničar Volodja (označevalno ime), ki ima v njem očitno pomembno besedo, on uvede nove bolnike, jih seznanj s hišnim redom, postreže, opomni, zastraši ...;
b) ta dramska situacija napoveduje ujetost, stanje v, iz katerega ni mogoče brez soglasja 'volodij', torej totalitaristično nasilje nad svobodo posameznika ...
(do 2 + do 2 točki)
(4 točke)

4. *Npr.*: premikanje dramskih likov in njihova dejanja – urejenost dramskega prostora, heterotopičnost celic z linami – pomembno rekvizite: prisilni jopič – mikrodogodek: Volodja hoče nahraniti Simona kot žival pred 'zakolom' ...
(1 + 1 + 1 točka)
(3 točke)

5. *Npr.*: dramska lika uporabljata dve različni socialni vrsti jezika, kultiviranega in vulgarnega, višjega in nižjega, kar ju pomembno označi že v začetku dramskega dogajanja; Simon je previdno redkobeseden, nasprotno je Volodja zelo zgovoren in hoče nemočnemu 'bolniku' pokazati, da je gospodar situacije; različni vlogi implicitno nakazujeta tudi poimenovanji likov ...
(1 točka)

6. *Npr.*: lahko pomeni ujetost v, biti v, nemožnost bega v svobodo ...
(1 točka)

7. *Npr.*: oba, Simon in Maks, sta nesrečni eksistenci – oba čaka spopad z močnejšim nasprotnikom – Maks se je vrnil domov, Simona zaprejo – Maks je moral prekiniti študij, Simon je moral prekiniti raziskavo – oba sta intelektualca in nerazumljena, prvega ne razume dekleta, drugega bolničar – obema je skupen upor – oba dramska prostora sta zaprta: prvi je gostilniška soba, drugi bolniška soba: napovedujeta torej brezizhodnost, ujetost, tragičen izid ...
(1 + 1 + 1 točka)
(3 točke)

8. a) *Npr.* redkobesednost, torej modrost, kljubovalnost, sposobnost presoje ...;
b) zgodovinar, intelektualec, raziskovalec, disident, noče biti hlapec ...;
c) domači ga hočejo spametovati, zato privolijo, da ga zaprejo v Zavod, kjer naj bi ga streznili; temu se hoče upreti; starejši izvedenec za metafore pravi, da ni 'normalen norec', a na koncu se spremeni prav v metaforo; je nesvoboden, utišani, pohabljen telesno in duševno; spremenijo ga v predmet njegove raziskave, v poljskega vstajnika; izgubi vse: ženo, kariero, gradivo, ugled, pol noge, pamet ...;
d) 'kriv' je, da je intelektualec, ki bi se lahko poistil s predmetom svoje raziskave, in 'kriv' je, da raziskuje oblasti nevarno temo, s čimer bi lahko spodbudil upor;
e) 'šepanje' je zunanje znamenje pohabljenega telesa in duše, nove identitete, upora ...
(a in b 1 točka, drugi pravilni odgovori do 2 točki)
(8 točk)

9. *Npr.: Ljubica – 'krvavo sonce in grenka luč', riše slike s svojo krvjo po stenah, volodjevskemu svetu in nasilju se upira z lepoto, in je med najbolj pretresljivimi slovenskimi dramskimi liki; Rajko se upira brez besed, je negovoreči lik, vendar za oblast močno neprijeten, ker nenehno in nadvse skrbno zbira aktualno in obremenilno gradivo iz časopisov ...*
(način upora 2 + 2)
(4 točke)
10. *Npr.: Volodja dokončno legalizira svojo oblast v Zavodu, kajti doslej jo je izvajal na skrivaj, po rezanju 'noge' pa jo dejansko prevzame – odslej se bo plesalo, kot bo on hotel ...*
(do 2 točki)
(2 točki)
11. *Npr.: bolničar Volodja (označevalno ime) vodi 'špil', sovraži podrejenost in neaktivnost, ljudi, ki so dejavni le v besedah, čaka na trenutek, ko bo prevzel vodenje Zavoda v svoje roke in uresničil tisto, o čemer Doktor le govori; kot polizobraženec ne razume metafor, zato jih udejanji po svoje, tudi na grozljiv način; njegovo nasilje ostaja nekaznovano, torej problematizira moralo in etiko sveta; ni neumen človek, je močan, ciničen uživač, pretkan govorec, oblastiželjen, duhovit, ima dobro srce in v glavi kaj, kot pravi, je liberalni nihilist, orodje oblasti, posiljevalec, intrigant, primitivec, izvede obračun s človekom in človečnostjo, votel človek ... posledice vsega tega so: prestrašeni, preosebjeni, pohabljeni ljudje, nesvoboda, nasilje, ki ga oblast mirno dopušča ...*
(vsaka lastnost in en vpliv 1 + 1 točka)
(6 točk)
12. a) *npr.: Doktor je šef Zavoda; delovati bi moral, kot mu velewa oblast preko dveh svojih slov, izvedencev za metafore, a je neodločen, ves prestrašen, zadržan, tudi strokovno nevešč; moral bi 'ozdraviti' Simona, doseči njegovo 'disagregacijo zavesti', ga rešiti obsedenosti z nekim poljskim upornikom, a se dejanja boji;*
b) *zato Volodja odrine neučinkovitega šefa, prevzame vodenje, deluje, položaj pa je pripravljen držati z nasiljem ...*
(do 2 + do 2 točki)
(4 točke)
13. *Eksplicitno označevanje prisotnih – s svojo nesposobnostjo ne morete ...*
implicitno označevanje neprisotnih – ni dobro, če je oblast živčna
implicitno samooznačevanje – jaz je nisem hotel, oblasti ...
(izpis, ki je obvezen 1 točka, določitev vrste označevanja 1 točka)
(6 točk)
14. *Npr.: In tako je naposled res treba, da je človek okruten, ko mu je potlej žal; ali česar zlepa ne doseže, to je pač treba, da doseže zgrda.*
(1 + 1 točka)
(2 točki)
15. *Npr.: oba hočeta še višje – oba v svoji Betajnovi vodita igro – oba delata, kar hočeta.*
(1 + 1 + 1 točka)
(3 točke)
16. *Npr.: v imenu volje do moči – hoče Kantor oblast – v dobro sebe in celotnega naroda – župnik pa mu pomaga, je njegov zaupnik.*
(hoče oblast – 1 točka, v imenu volje do moči – 1 točka, v dobro sebe in celotnega naroda – 1 točka, župnik pa je njegov pomočnik, zaupnik – 1 točka)
(4 točke)

17. *Npr.*: župnik prehaja na Kantorjevo stran v zameno za lastne koristi, podpira ga in kljub nejasnostim ob umoru Bernota o njem ne podvomi; kot drugi tudi on ne verjame, da bi bil Kantor lahko morilec, pa četudi to prizna pred vsemi; označi ga za blagega, poštenega, vernega moža; tudi on je med tistimi, ki v sklepu zatrjujejo, da bodo ostali z njim, njegovi in zanj; dobro ve, da Jožef Kantor za poslanski mandat potrebuje njegovo pritrdilno besedo med volivci, in obratno, da bo tako vpliven in radodaren, bogat človek prišel prav tudi njemu, župnišču in njegovi stranki; povežeta se torej posvetna in cerkvena oblast ...; Kantor, samoozvani kralj na Betajnovi, je prišel do svojega položaja in bogastva preko trupel, z župnikovo pomočjo pa bo lažje prišel še do poslanstva, zato bo tudi župniku dal z obema rokama; ker ga muči vest, je nasilen tudi do družine; po umoru Maksa mu je pot do poslanstva odprta, v sklepu dogajanja tudi župnik dviguje čašo zanj ...
(*razvoj lika – 2 točki, razvoj razmerja do drugega lika – 1 točka*)
(6 točk)
18. *Odgovor se določi na moderaciji.*
(*do 2 točki*)
(2 točki)
19. *Npr.*: preplet dveh besedil – dialog – hkrati popoln, govoru namenjen dialog, in odvečnost didaskalij, ki jih gledališka uprizoritev preobraža, konkretizira ...
(1 + 1 + 1 točka)
(3 točke)
20. *Npr.*: izbira in uprizoritveno branje dramskega besedila – dramaturška in lektorska obdelava in priprava dramskega besedila – udejanjenje uprizoritvenih zamisli različnih uprizoriteljev, med katerimi so gledalcem najbolj vidni deleži igralcev, scenografa in režiserja – različne vaje ...
(1 + 1 + 1 točka)
(3 točke)
- Skupaj 70 točk**